

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Изборног већа Филозофског факултета у Београду од 22. 12. 2016. године изабрани смо у комисију за припрему реферата о кандидатима пријављеним на конкурс за избор у звање доцента за ужу научну област Дидактика са методиком, на Одељењу за педагогију и андрагогију, са пуним радним временом, на одређено време од пет година.

На конкурс, објављен у Огласним новинама Националне службе за запошљавање „Послови”, од 21. 12. 2016. године, пријавио се један кандидат: др Владета Милин. Након што смо проучили поднету документацију, Изборном већу подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

Владета Милин рођен је 1980. године у Београду, где је завршио и основну школу и гимназију. Основне студије педагогије завршио је на Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду 2007. године. На истом факултету уписао је Докторске студије педагогије 2008. године, а докторирао је 2016. године докторском тезом из уже научне области Дидактика са методиком на тему „Начини концептуализовања дијалога у настави“. Током студија био је стипендиста Београдске отворене школе (2005-2006) и Републичке фондације за развој научно-уметничког подмлатка (2006-2009). Награђен је као најбољи студент на студијској групи педагогија (2006).

Радио је као демонстратор у Београдској отвореној школи (2006/2007), а од 2009. године је запослен на Институту за педагошка истраживања у Београду као истраживач приправник и истраживач сарадник (од 2011.). Био је ангажован на више пројеката чији је реализатор Институт за педагошка истраживања (на три научноистраживачка пројекта које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја, једном пројекту Министарства вера 2009-2010, као и на пројектима *TIMSS 2011* и *Представе о образовним променама у Србији: рефлексије о прошлости, визије будућности*, 2011-2012, који је финансирала Швајцарска агенција за развој и сарадњу). Руководилац је пројектних активности за међународни пројекат које се реализује у оквиру европског Програма за целоживотно учење (потпрограм Коменијус) од новембра 2013. године. Обавља дужности заменика директора Института од фебруара 2016. године.

Био је ангажован као реализатор пет програма стручног усавршавања у области дидактике, методике и васпитног рада. Аутор је и реализатор програма стручног

усавршавања *Истраживачки дијалог као подстицај критичког мишљења*, акредитованог као програм из области „Општа питања наставе“.

* * *

Објавио је 12 научних радова, међу којима су следећи: један рад у међународном часопису који је на SCI листи (M23), три рада у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком (M24) и један рад у монографији међународног значаја (M14). Учествовао је саопштењима штампаним у целини или изводу на више међународних и националних научних конференција. У наставку ће бити представљени неки од најзначајнијих радова Владете Милина које је објавио у последњих 5 година.

Докторска дисертација В. Милина на тему „**Начини концептуализовања дијалога у настави**“ одбрањена је на Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду 6.12.2016. Дисертација садржи 319 страница основног текста, 10 страница списка коришћене литературе и преко 50 страница прилога, који садрже инструменте коришћене у истраживању, изводе из транскрипата разговора са часова и велики број табела у којима су систематично приказани резултати истраживања који нису нашли место у основном тексту. Тема дисертације односи се на значајну, али на простору Србије недовољно истраживану проблематику дијалога у настави. Управо у неусаглашености значаја дијалога и актуелности разматрања значења дијалога у радовима савремених теоретичара (нарочито оних социоконструктивистичке оријентације), с једне стране, и површног свођења дијалога на једну од наставних метода у нашој дидактичкој литератури и наставној пракси, с друге стране, В. Милин проналази простор за своје проучавање и истраживање.

Циљ овог истраживања је разумевање дијалога у контексту наставне праксе и теоријских концептуализација дијалога у настави, а он је операционализован кроз следеће задатке: описивање дијалога у настави, разумевање дијалога у настави из перспективе ученика и наставника, анализа функција дијалога у настави и интерпретирање значења дијалога у настави. Дисертација садржи студиозну теоријску анализу различитих теоријских приступа проблему дијалога и различитих концептуализација дијалога у настави, приказ методологије и резултата емпиријског истраживања, те интерпретацију налаза и закључак. Структурирајући теоријски део рада у пет целина, В. Милин: 1) објашњава појам и значај дијалога, 2) разматра схватања дијалога заснована на различитим теоријским полазиштима, 3) одређује основне теоријски засноване концептуализације дијалога у настави (дијалог као наставни метод, као начин конструисања знања ученика, као процес заједничког стварања значења, као средство

демократизације у образовању и као израз наставне праксе), 4) разматра различита проблемска питања у вези са дијалогом у настави и 5) сагледава различите методолошке приступе истраживању дијалога у настави, са посебним нагласком на микроетнографски приступ. Нарочито је значајно представљање и анализа различитих теоријских схватања дијалога, те разматрање различитих начина концептуализовања дијалога у настави које се ослања на схватања савремених аутора: М. Бахтина, П. Фреиреа, Г.Велса, Е. Матузова и социокултурног приступа дијалогу. У следећем поглављу аутор објашњава начин на који је постављен и реализован емпиријски део истраживања и анализира изабрани приступ истраживању, осврће се на дилеме и проблеме у процесу истраживања, те уочава ефекте истраживања на истраживача и учеснике. Тиме превазилази уобичајена очекивања од приказа методологије и показује осетљивост за методолошко-епистемолошка питања ове врсте истраживања. У трећем делу рада, у четири целине које одговарају постављеним задацима истраживања, приказани су резултати истраживања и њихова интерпретација. Аутор најпре описује дијалог у настави кроз број, структуру и обим дијалошких епизода, њихов садржај, издвајање учесника у дијалошким епизодама и уочавање одлика дијалога, а затим анализира схватања дијалога у настави из перспективе ученика и наставника и функције дијалога у настави на примерима одабраних часова. На крају се враћа интерпретацији значења дијалога у настави, те уочава значења својстава дијалога у настави које је идентификовао и упоређује концептуализације уочене у наставној пракси са теоријским концептуализацијама о којима је било речи у првом поглављу. У закључном делу рада В. Милин иде корак даље од интерпретације значења дијалога у настави које је приказао у резултатима, те: 1) експлицира своје разумевање дијалога у настави, одређујући га као „доминантан начин испољавања и изграђивања педагошког односа“ ученика и наставника, односно „материјализацију односа који су успоставили наставник и ученици“ и 2) заузима критички став према резултатима својих претходних анализа, те објашњава однос према концептуализацијама које је уочио, анализирао и интерпретирао. Милин закључује да уочене концептуализације нису коначне, свеобухватне, нити једино могуће, али и да оне омогућавају поређења, разумевања домета и ограничења појединих начина разумевања дијалога и теоријско-епистемолошких перспектива на којима су та разумевања заснована. Поред тога оне могу да подстакну преиспитивање и допринесу бољем разумевању дијалошке праксе у настави.

Значај овог истраживања за дидактичку теорију и праксу произилази већ из самог избора проблема, који је од суштинског значаја за наставну праксу и дидактику, а затим се налази у резултатима добијеним кроз теоријска проучавања и у резултатима истраживања концептуализовања дијалога у наставној пракси у Србији. У теоријском делу рада В. Милин не само приказује различите савремене приступе дијалогу већ, анализирајући их у светлу теоријских и епистемолошких полазишта, развија категоризацију различитих начина концептуализовања дијалога у настави. Тиме, он чини озбиљан помак у односу на схватања дијалога у нашој дидактичкој литератури, просветној документацији и наставној пракси. Али, и више од тога: издвајање пет различитих начина концептуализовања дијалога

у настави представља оригинални научни допринос дидактици као научној дисциплини, имајући у виду не само дидактичку мисао у Србији, већ и на међународном нивоу. Осим тога, истраживање које је спровео довело је до прикупљања значајне емпиријске грађе и до великог броја значајних и оригиналних налаза који доприносе разумевању природе и значења дијалога у настави у школама у Србији, али и разумевању дијалога у настави генерално. Навешћемо најзначајније:

- Дијалог се у наставној пракси концептуализује на различите начине, што је у вези са циљем, темом, намерама ученика и наставника и контекстом у целини. Осим тематски затвореног дијалога, у коме учествује мали број саговорника и чија је улога инструментална и односи се на усвајање и проверу знања, уочено је да се у наставној пракси јавља и тематски отворени дијалог.
- У посматраној наставној пракси само се делимично користи сазнајни потенцијал дијалога. Најчешће се размена своди на кратка питања наставника којима се проверава чињенично знање, на одговоре ученика и вредновање одговора од стране наставника. Среће се и дијалог кроз који наставници настоје да подстакну ученичко разумевање, као и (иако ретко) вербалне размене у којима ученици изражавају неслагање са ставом наставника. Ипак, готово да потпуно изостаје разговор кроз који се истражује неко питање и који не води унапред познатом одговору – знању.
- Дијалог има улогу у расподели моћи у учионици, што се огледа кроз различите начине учествовања у дијалогу. По правилу, наставник је главни актер дијалога, он је у позицији оног који зна и који оцењује.
- Дијалог између ученика ретко је у вези са основном темом часа, а наставници га најчешће игноришу или сузбијају.
- Ученици и наставници су свесни недостатака дијалога који постоји у наставној пракси и сматрају да је потребно „унапредити квалитет дијалога у настави“.

Резултати истраживања, заједно са интерпретацијом њиховог значења у пракси и преиспитивањем односа начина на који се концептуализује дијалог у посматраној наставној пракси и теоријских начина концептуализовања дијалога, могу имати значајну улогу у преиспитивању постојеће праксе у школама и у преиспитивању постојеће праксе и праваца развоја просветне политике који би довели до коришћења потенцијала дијалога у настави. Као посебно значајне налазе до којих аутор долази издвојили бисмо следеће: 1. да ниједан од начина концептуализовања дијалога у настави није супериоран у односу на друге и 2. да дијалог представља „сложен феномен који је обележен различитим институционалним, али и многобројним идиосинкретичким утицајима који произилазе из специфичности односа одређеног наставника и ученика једног одељења“, те да дијалог није потпуно у власништву самих ученика и наставника. Полазећи од тога, В. Милин с правом изражава сумњу у оправданост прескриптивних решења у вези са дијалогом у настави. Уместо тога представљање различитих схватања и начина концептуализовања

дијалога које је изнето у овој дисертацији може „отворити дијалог“ и иницирати преиспитивања у којима би учествовали истраживачи и сви актери наставног процеса.

У оригиналном научном раду **Education policymaking in Serbia through the eyes of teachers, counselors and principals** (Teodorović, J., Stanković, D., Bodroža, B., Milin, V. i Đerić, I., Education policymaking in Serbia through the eyes of teachers, counselors, and principals, *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 2015., Vol. 27, No. 2) приказан је део налаза прикупљених у оквиру пројекта *Представе о образовним променама у Србији: рефлексије о прошлости, визије будућности*, који је реализован у току 2011. и 2012. године. Циљ рада био је да се на основу анализе процеса креирања, имплементације, праћења и вредновања образовних политика укаже на добра решења, али и проблеме које треба избећи у будућим реформским иницијативама. У раду су анализирани три реформске иницијативе које су покренуте у Србији од 2000. године – стручно усавршавање, школско развојно планирање и инклузивно образовање. Резултати се заснивају на одговорима 1824 наставника, стручних сарадника и директора из 151 основне школе, а добијени су путем упитника конструисаних за потребе овог истраживања. У раду се закључује да су испитаници препознали проблеме у свим аспектима процеса доношења и имплементирања образовних реформи, с тим што је највише проблема идентификовано у начину увођења инклузивног образовања у образовни систем. Утврђено је, такође, да су испитаници на сличан начин проценили квалитет различитих фаза креирања и имплементације све три испитиване образовне реформе. На основу добијених резултата у раду се препоручује подстицање интензивније и садржајније комуникације свих актера у процесу реформисања и унапређивања образовања у Србији. Поред тога, истиче се да је потребно додатно развијати механизме имплементације и праћења иницираних образовних реформи и усмерити се на решавање различитих функционалних и организационих проблема који се јављају у том процесу. Такође, уочено је да постоји спремност запослених у школама да доприносе унапређивању образовања, што представља значајан потенцијал који треба неговати и подржати одговарајућим системским приступом и конкретним решењима.

Коауторски радови **Правци унапређивања стручног усавршавања наставника у Србији: перспектива наставника основних школа** (Станковић, Д., Ђерић, И. и Милин, В., Правци унапређивања стручног усавршавања наставника у Србији: перспектива наставника основних школа, *Зборник Института за педагошка истраживања*, 2013., Год. 45, Бр. 1, 86–107.) и **Правци унапређивања стручног усавршавања наставника у Србији: перспективе различитих актера** (Ђерић, И., Милин, В. и Станковић, Д., Правци унапређивања стручног усавршавања наставника у Србији: перспективе различитих актера, *Зборник Института за педагошка истраживања*, 2014., Год. 46, Бр. 1, 29–49) представљају оригиналне научне радове у којима су представљени резултати

квалитативне анализе одговора четири групе испитаника: запослених у просветној администрацији и стручњака из области образовања (N=34), директора (N=50), стручних сарадника основних школа (N=93) и наставника (N=326), односно њихови предлози за унапређивање стручног усавршавања наставника. Подаци су прикупљени током школске 2011/12. године путем упитника, у форми питања отвореног типа. Резултати истраживања указују на неколико праваца потребних промена: (1) боље управљање системом стручног усавршавања наставника, (2) обезбеђивање финансијских средстава и других видова подршке, (3) већа флексибилност усавршавања наставника и примена стечених знања и (4) повећање квалитета програма/семинара. На основу наведених резултата у поменутом раду истиче се важност обухватног приступа реформи овог сегмента образовног система, односно потреба осмишљавања сврсисходнијег и ефикаснијег система професионалног развоја наставника.

У прегледном чланку **Повезаност концепције активног учења и савремених схватања разговора у настави** (Милин, В., Повезаност концепције активног учења и савремених схватања разговора у настави, *Педагогија*, 2012. Год. LXVII, Бр.1, 31-42) доводи се у везу концепција активног учења са различитим схватањима и начинима организовања разговора у настави. Након разматрања различитих схватања разговора у настави која се проналазе у литератури, аутор анализира повезаност издвојених индикатора концепције активног учења и основних својстава разговора у настави. На основу понуђене анализе, закључује се да *истраживачки разговор* представља концепт који у највећој мери одговара претпоставкама активног учења. Приликом описа истраживачког разговора истичу се његови квалитети критичког промишљања исказа саговорника, навођења аргумената за одређени став и проналажења решења проблема у настави. У завршном делу рада наводе се резултати емпиријских истраживања у којима је потврђен образовни значај учествовања у сазнајно-подстицајним облицима разговора у настави. Аутор наводи да, поред теоријског значаја разматрања односа између проучаваних концепата, идентификовање концептуалне блискости може представљати подстицај за развој наставне праксе.

У тексту **Дијалог као подстицај стваралаштва, иницијативе и сарадње ученика у настави** (објављеном у тематском зборнику у Ј. Шефер и Ј. Радишић (ур.), *Стваралаштво, иницијатива и сарадња – импликације за образовну праксу, други део*, Београд: Институт за педагошка истраживања, 2012., стр. 187-212) аутор разматра улогу дијалога у подстицању стваралаштва, иницијативе и сарадње ученика у настави. Представљање појединих облика дијалога у настави који се наводе у дидактичкој литератури омогућује аутору да их затим анализира у односу на очекиване ефекте у сфери стваралаштва, иницијативе и сарадње ученика. Уочавајући да поједине врсте и облици

дијалога у настави имају различите домете у три наведене области васпитног рада у настави, закључује се да *хеуристички разговор* и *истраживачки разговор* имају већи педагошки потенцијал, а да *катихетички разговор*, *ланац* и *слагање* имају мање значаја за подстицање стваралаштва, иницијативе и сарадње ученика у настави. Коначно, примећује се и да се проучавани концепти у наставној пракси испољавају обједињено, али се указује и на неопходност уважавања претпоставки наставе која води већем и садржајнијем активирању наставника и ученика у дијалогу на часу, што подразумева и мењање постојеће парадигме у области образовања.

На основу анализе самосталних и коауторских радова Владете Милина може се констатовати да он познаје савремену дидактичку литературу, критички преиспитује и развија најновија научна сазнања из ове области, уочава проблеме у наставној пракси и показује спремност да их целовито и систематично разматра и истражује руководећи се најновијим научним сазнањима, примећује ређе коришћена методолошка решења и критички се односи према примењеној методологији.

* * *

С обзиром на то да Владета Милин до сада није радио у високошколској установи и нема педагошко искуство те врсте, дана 20. јануара 2017. са почетком у 13 сати организовано је јавно приступно предавање на тему *Дијалог у настави*. Тема одржаног предавања је релевантна за ужу научну област Дидактика са методиком и за предмете које реализују наставници изабрани у звање у овој научној области (предмети *Дидактика* и *Интерактивне методе у настави*, на основним студијама педагогије, предмет *Настава и учење*, на мастер студијама педагогије). Осим чланова комисије за избор у звање, предавању је присуствовало и неколико наставника и управник Одељења за педагогију и андрагогију, као и студенти докторских и мастер студија педагогије који су били заинтересовани за тему. Предавање је трајало 40 минута, било је јасно и добро структурирано, а његовој педагошкој вредности допринели су и ПП презентација и снимци из праксе који су представљали примере различитих начина концептуализовања дијалога у настави. О квалитету предавања сведочи и чињеница да су присутни били инспирисани да након предавања постављају питања на која је предавач одговарао јасно и студиозно, као и податак о томе да се дискусија у вези са дијалогом о настави наставила међу присутнима и након предавања. Не само добро познавање садржаја, већ и студиозна припремљеност, јасност излагања, вештина коришћења наставних средстава и умеће предавача да заинтересује публику допринели су да ово предавање буде оцењено највишим оценама од стране Комисије (просечна оцена чланова комисије је: 5,00).

* * *

На основу свега наведеног, имајући у виду да је кандидат стекао научни степен доктора педагошких наука из уже научне области Дидактика са методиком, да има објављене научне радове из ове области у релевантним научним часописима, да је његово приступно предавање оцењено највишим оценама, као и да испуњава све друге предвиђене критеријуме – комисија сматра да он испуњава услове за избор у звање за које конкурише, те стога предлаже Изборном већу Филозофског факултета да изабере Владету Милина у звање доцента за ужу научну област Дидактика са методиком, на Одељењу за педагогију и андрагогију, са пуним радним временом, на одређено време од 5 година.

Место и датум: Београд, 24. јануар 2017. године

Комисија:

*др Лидија Радуловић, доцент, Филозофски факултет
Универзитета у Београду*

*др Саша Дубљанин, доцент, Филозофски факултет
Универзитета у Београду*

*др Мара Ђукић, редовни професор Универзитета у Новом
Саду у пензији*